

Athens, 23/4/2021

50plus Hellas for the Green Paper on ageing.

Κεφάλαιο 2. Πώς τίθενται τα θεμέλια

1. Πώς μπορούν να προωθηθούν, από μικρή ηλικία και καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής, πολιτικές υγιούς και ενεργού γήρανσης για όλους; Πώς μπορούν τα παιδιά και οι νέοι να προετοιμαστούν καλύτερα για την προοπτική μεγαλύτερου προσδόκιμου ζωής; Τι είδους στήριξη μπορεί να παράσχει η ΕΕ στα κράτη μέλη;

Βρεφική Ηλικία: Εύκολη και οικονομικά προσιτή πρόσβαση σε υπηρεσίες προληπτικής υγείας για τη μητέρα και το βρέφος, με εκπαίδευση και υποστήριξη των γονέων σε όλες τις πτυχές της παιδικής μέριμνας. Π.χ. κλινικές παιδικής υγείας, συναντήσεις γονέα-ιατρού κλπ.

Νεολαία: Εστίαση στην εκπαίδευση, αλλά και στην κοινωνική συμμετοχή με έμφαση στον εθελοντισμό και στον υγιεινό τρόπο ζωής, στην προώθηση της ψυχικής και σωματικής υγείας, στην αναγνώριση της διαγενεακής επικοινωνίας, στην υποστήριξη και στην αμοιβαιότητα.

Σχολικό πρόγραμμα σπουδών: Προσθήκη της έννοιας της συνολικής σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής υγείας και τρόποι πιθανής βελτίωσής της. Εκπαίδευση για την προώθηση μεγαλύτερης ευαισθητοποίησης για το τι σημαίνει ψυχική υγεία. Διαγενεακές δράσεις που περιλαμβάνουν παραδείγματα από τη ζωή των παιδιών, νέες μορφές οικογενειών, συμμετοχή των παππούδων κλπ.

Ενήλικοι: Αμειβόμενη εργασία, συμπεριλαμβανομένων ευκαιριών για συνεχή εκπαίδευση, επανεκπαίδευση και αλλαγή του χώρου εργασίας, ιδίως με κίνητρα για κατάρτιση σε υπηρεσίες φροντίδας, στήριξη για διεύρυνση της οικογένειας, συζήτηση και συμβουλευτική για τις σχέσεις.

Εκπαίδευση ενηλίκων: Συνεχής εκπαίδευση ενηλίκων ως φυσιολογικό μέρος της επαγγελματικής ζωής, π.χ. γονείς που συμπράττουν με τα σχολεία των παιδιών τους σε διαγενεακά προγράμματα, κέντρα εκπαίδευσης ενηλίκων σε τοπικό επίπεδο, φροντίδα ώστε οι λιγότερο μορφωμένοι να έχουν περισσότερες ευκαιρίες για μάθηση κάθε είδους.

Εργασιακή ζωή: Αλλαγή των σημερινών εννοιών και προτύπων εργασίας με υποχρεωτική μείωση των ωρών εργασίας και ευκαιρίες για διαλείμματα στην επαγγελματική ζωή για την επιδίωξη άλλων ενδιαφερόντων.

Απώτερος στόχος πρέπει να είναι όλο και περισσότεροι εργαζόμενοι να απολαμβάνουν μεγαλύτερη επαγγελματική ζωή. Χώροι άσκησης στην εργασία.

Γήρας: Διασφάλιση βασικού εισοδήματος και δυνατότητα συνταξιοδότησης, αλλά και ευκαιρίες για συνέχιση συμμετοχής στην αγορά εργασίας, τη φροντίδα της οικογένειας, την επανεκπαίδευση, κίνητρα για συνεχιζόμενη δραστηριότητα, ειδικοί χώροι άσκησης για ηλικιωμένους.

Η ΕΕ μπορεί να βοηθήσει αναγνωρίζοντας και υποστηρίζοντας τη διακρατική ανταλλαγή ορθών πρακτικών στους παραπάνω τομείς, με στόχο την αλλαγή της στάσης της κοινωνίας προς την υγεία καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής των ατόμων και σε όλες τις πτυχές της. Επίσης, μπορεί να συνεισφέρει προωθώντας το κύρος του τομέα φροντίδας και παρέχοντας επίσημη υποστήριξη για ένα κοινό δίπλωμα κατάρτισης στις δεξιότητες φροντίδας. Επιπρόσθετα, σημαντική συμβολή θα ήταν και η αναγνώριση της αξίας της παροχής υγείας και φροντίδας σε όλα τα επίπεδα

2. Ποια είναι τα σημαντικότερα εμπόδια για τη διά βίου μάθηση καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής; Σε ποιο στάδιο της ζωής θα μπορούσε η αντιμετώπιση αυτών των εμποδίων να έχει καλύτερο αποτέλεσμα; Πώς θα πρέπει να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα αυτό στις αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές;

Στην Ελλάδα δεν υπάρχει πολιτική βούληση για τη δια βίου μάθηση, με αποτέλεσμα οι μεγαλύτεροι σε ηλικία να έχουν χάσει την επαφή με τη μάθηση. Δεν υπάρχει διαδεδομένη διαδικασία προετοιμασίας για τη μετάβαση από την εργασία στη συνταξιοδότηση, η οποία να περιλαμβάνει και τη σχετική εκπαίδευση. Κάποιοι από τους πιο ηλικιωμένους αρνούνται πρόσθετη εκπαίδευση, ίσως γιατί δεν αντιλαμβάνονται τη σημασία της, ή γιατί η μέθοδος εκπαίδευσης δεν είναι κατάλληλη. Η εκπαίδευση των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας θα πρέπει να είναι πολύ πιο ελκυστική και βιωματική, δηλαδή να στηρίζεται στις εμπειρίες των εκπαιδευόμενων. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει ανάγκη για νέο σχεδιασμό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τους ηλικιωμένους και συστηματική εκπαίδευση των εκπαιδευτών που θα αναλάβουν την υλοποίησή τους.

Ένας ιδιαίτερα σημαντικός τομέας εκπαίδευσης είναι οι ψηφιακές δεξιότητες. Τα στοιχεία δείχνουν ότι τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας χρησιμοποιούν πολύ λιγότερο τις ψηφιακές εφαρμογές (Internet, online shopping, e-banking) απ' ό,τι οι νεότεροι. Ταυτόχρονα, ολοένα και περισσότερες υπηρεσίες γίνονται διαθέσιμες διαδικτυακά (τράπεζες, εφορία, ιατρικές υπηρεσίες, κλπ). Αν και αυτή η κατάσταση αναμένεται να βελτιωθεί κάπως τα επόμενα χρόνια, η ταχύτητα με την οποία εξελίσσονται τα πράγματα στον ψηφιακό κόσμο απαιτεί άμεσες πρωτοβουλίες για την εκπαίδευση των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας στη χρήση των ηλεκτρονικών εφαρμογών.

Όλες οι κυβερνήσεις έχουν ξεκινήσει προγράμματα επιμόρφωσης των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας στον τομέα αυτό, κινούνται όμως πολύ αργά, ενώ η τεχνολογία καλπάζει.

Θα ήταν σκόπιμο η ΕΕ να χρηματοδοτήσει απευθείας προγράμματα επιμόρφωσης που θα εφαρμόζονται με ταχύτητα και ευελιξία από τις οργανώσεις των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας ή άλλες οργανώσεις που ασχολούνται με τα θέματα των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας σε κάθε κράτος-μέλος. Οι βασικές κατευθύνσεις και οι προδιαγραφές θα μπορούσαν να τεθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ενώ η υλοποίησή τους θα πρέπει να προσαρμοστεί στις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε χώρας.

Κεφάλαιο 3. Αξιοποίηση στο έπακρο του εργασιακού μας βίου

3. Ποια καινοτόμα μέτρα πολιτικής για τη βελτίωση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας, ιδίως των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας, θα πρέπει να εξεταστούν πιο διεξοδικά;

Η πρακτική στην αγορά εργασίας διαφέρει πολύ μεταξύ των κρατών μελών. Κάποιοι νόμοι ή/και συλλογικές συμβάσεις δημιουργούν ηλικιακές διακρίσεις κάνοντας δύσκολη την παραμονή ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας στην εργασία ή την πρόσληψή τους. Για παράδειγμα, υπάρχουν νόμοι που προβλέπουν υποχρεωτική συνταξιοδότηση σε κάποια ηλικία, και συλλογικές συμβάσεις που στηρίζονται αποκλειστικά στην προϋπηρεσία, καθιστώντας έτσι τους μεγαλύτερους στην ηλικία εργαζόμενους «ακριβούς» για τον εργοδότη.

Θα έπρεπε να δοθούν φορολογικά και άλλα κίνητρα στους εργοδότες για να εκπαιδεύουν το προσωπικό τους προκειμένου να μπορεί να ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες και απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Με αυτό τον τρόπο θα καταστεί εφικτή η παράταση του εργασιακού βίου των εργαζομένων. Οι νόμοι και οι συλλογικές συμβάσεις θα πρέπει να ελέγχονται ως προς τη συμμόρφωσή τους με τις αρχές της απαγόρευσης των ηλικιακών διακρίσεων. Επίσης, θα πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα καταγγελίας κάθε μορφής διάκρισης τέτοιου είδους. Η συλλογή και επεξεργασία στατιστικών στοιχείων σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο θα βοηθήσει στον έλεγχο της συμμόρφωσης και στον εντοπισμό των αλλαγών που απαιτούνται, σύμφωνα με τις ανάγκες του αυξανόμενου αριθμού των ατόμων άνω των 65 ετών.

Θα μπορούσε να δοθεί έμφαση στη μετεκπαίδευση των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας στον τομέα της φροντίδας, ώστε να μπορούν να συνεισφέρουν στις τοπικές κοινωνίες σε έναν τομέα που θα χρειάζεται περισσότερα άτομα στο προσεχές μέλλον.

Για τους ηλικιωμένους εργαζόμενους θα μπορούσε να θεσπιστεί ευέλικτο μειωμένο ωράριο, τηλε-εργασία, βελτίωση των χώρων εργασίας και αναγνώριση της συνεισφοράς τους.

4. Υπάρχει ανάγκη για περισσότερες πολιτικές και δράσεις σε επίπεδο ΕΕ για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας της τρίτης ηλικίας; Τι είδους στήριξη απαιτείται σε επίπεδο ΕΕ και πώς μπορούμε να αξιοποιήσουμε τα επιτυχημένα παραδείγματα κοινωνικής καινοτομίας με τη μορφή καθοδήγησης νέων από μεγαλύτερους σε ηλικία επιχειρηματίες;

Πολύ συχνά οι πολίτες της λεγόμενης «τρίτης ηλικίας» σκέφτονται να ξεκινήσουν μία δική τους επιχείρηση λίγο πριν ή αφού συνταξιοδοτηθούν. Συνήθως οι επιχειρήσεις αυτές είναι μικρού μεγέθους ή/και τοπικής εμβέλειας. Υπάρχει συχνά δυσκολία να δανειστούν από τις τράπεζες: Αφενός η ηλικία (ηλικιακές διακρίσεις) και αφετέρου το μικρό μέγεθος της επιχείρησης κάνουν τις τράπεζες διστακτικές.

Θα μπορούσαν να υπάρξουν Ευρωπαϊκά κονδύλια (ίσως μέσω της ΕΚΤ και των Κεντρικών Τραπεζών των κρατών μελών) που θα απευθύνονται στους ενδιαφερόμενους επιχειρηματίες, οι οποίοι βέβαια θα πρέπει να πληρούν τα κριτήρια που θα τεθούν για αυτό το σκοπό. Πρόκειται για το θεσμό του micro-lending, που εφαρμόζεται σε αναπτυσσόμενες οικονομίες. Για να πετύχει θα χρειαστούν κριτήρια και ελεγκτικοί μηχανισμοί, απλές διαδικασίες και ποσά προσαρμοσμένα στο είδος της επιχείρησης και τις συνθήκες της οικονομίας.

Παράλληλα, θα μπορούσαν να υπάρξουν προγράμματα εκπαίδευσης στη διοίκηση μικρών επιχειρήσεων, σε θέματα εμπορίας, ελέγχου ποιότητας κλπ. για όσους το έχουν ανάγκη.

5. Πώς μπορούν οι πολιτικές της ΕΕ να βοηθήσουν τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες και τις αγροτικές περιοχές να διαχειριστούν τα φαινόμενα της γήρανσης και της πληθυσμιακής συρρίκνωσης; Πώς μπορούν τα εδάφη της ΕΕ που πλήττονται από τις προκλήσεις που συνεπάγονται η πληθυσμιακή συρρίκνωση και η γήρανση του πληθυσμού να αξιοποιήσουν καλύτερα την αργυρή οικονομία;

Καταρχάς, μπορούν να δοθούν κίνητρα για κινητικότητα ατόμων τρίτης ηλικίας από το ένα κράτος στο άλλο, αντιμετώπιση γλωσσικών προβλημάτων και υποστήριξη διαμονής θα μπορούσαν να βοηθήσουν στη μεταφορά τεχνογνωσίας, στην επιστημονική υποστήριξη, στην δημιουργία σωστών πρακτικών και στη χρήση νέων τεχνολογιών με την βοήθεια αυτών των ατόμων. Ο θεσμός μεντόρων για τέτοιες περιπτώσεις μπορεί να έχει πολλά οφέλη, ένα εκ των οποίων είναι η σύσφιγξη των σχέσεων μεταξύ πολιτών διαφορετικών ηλικιακών κατηγοριών στην Ένωση.

Επίσης, μπορούν να εκπονηθούν επιδοτούμενα προγράμματα για οικονομική, τουριστική και πολιτιστική ανάπτυξη των περιοχών αυτών, με έμφαση π.χ. στις νέες επιχειρήσεις, στον αγροτουρισμό, στην εκπαίδευση, στην παροχή Wi-fi από τους δήμους, σε κίνητρα για εγκατάσταση νέων ή/και μεταναστών, σε

πολιτιστικές/λαογραφικές εκδηλώσεις, στην παροχή όλων των απαραίτητων σύγχρονων υπηρεσιών και δομών.

Κεφάλαιο 4. Νέες ευκαιρίες και προκλήσεις μετά τη συνταξιοδότηση

6. Πώς θα μπορούσαν να υποστηριχθούν καλύτερα ο εθελοντισμός των ηλικιωμένων και η διαγενεακή μάθηση, μεταξύ άλλων και σε διασυνοριακό επίπεδο, για την προώθηση της ανταλλαγής γνώσεων και της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά; Ποιος θα μπορούσε να είναι ο ρόλος μιας ψηφιακής πλατφόρμας ή άλλων πρωτοβουλιών σε επίπεδο ΕΕ και σε ποιον θα πρέπει να απευθύνονται οι πρωτοβουλίες αυτές; Πώς θα μπορούσε ο εθελοντισμός των νέων μαζί με τους ηλικιωμένους και υπέρ των ηλικιωμένων να συνδυαστεί με διαγενεακές πρωτοβουλίες;

Το 2019 ο εθελοντισμός που υποστηριζόταν από υπηρεσίες της επιτροπής (ECHO) εντάχθηκε στην ΓΔ της Εκπαίδευσης, η οποία όμως απέκλεισε άτομα άνω των 30 ετών αγνοώντας τη σχετική εμπειρία τους. Το νέο σχέδιο δράσης για την ψηφιακή εκπαίδευση (2021-2027) αναφέρεται πολύ λίγο σε δραστηριότητες εκπαίδευσης για την πληθυσμιακή ομάδα των ατόμων της τρίτης ηλικίας, η οποία ωστόσο χρειάζεται ένταξη και όχι απομόνωση από την κοινωνία. Η τεχνική λύση μιας ψηφιακής πλατφόρμας, που θα μπορούσε να παντρέψει την ανάγκη με την προσφορά εθελοντισμού, θα μπορούσε να βοηθήσει, αλλά δεν φτάνει. Χρειάζεται εκπαίδευση στον εθελοντισμό, οικονομική υποστήριξη, αξιολόγηση και προβολή. Ο εθελοντισμός ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας μπορεί να προσφέρει πολλά σε μια κοινωνία, αποτελώντας σημαντικό ποσοστό του ΑΕΠ στα κράτη που τον αποδέχονται και τον υποστηρίζουν σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Οι τοπικές κοινωνίες θα πρέπει να αναλάβουν πρωτοβουλίες για την οργάνωση και τον συντονισμό των εθελοντικών δραστηριοτήτων με στόχο την ευθυγράμμισή τους με τις ανάγκες και τις δυνατότητες των κατοίκων και των εθελοντών. Για παράδειγμα, εκπόνηση προγραμμάτων σε ΚΑΠΗ ή σχολεία σχετικών με τη διατήρηση και τη μετάδοση ηθών, εθίμων και παραδόσεων. Η ψηφιακή πλατφόρμα θα μπορούσε να επεκτείνει τα «σύνορα» κάθε κοινότητας, στοχεύοντας στην προσέλκυση εθελοντών από άλλες περιοχές ή/και από άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ.

7. Ποιες υπηρεσίες και τι είδους ευνοϊκό περιβάλλον θα πρέπει να δημιουργηθούν ή να βελτιωθούν προκειμένου να διασφαλιστεί η αυτονομία, η ανεξαρτησία και τα δικαιώματα των ηλικιωμένων και να καταστεί δυνατή η συμμετοχή τους στην κοινωνία;

- Περαιτέρω ανάπτυξη και αναβάθμιση όλων των δομών ανοιχτής φροντίδας ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας οι οποίες κατά βάση λειτουργούν σε τοπικό επίπεδο. Εκπαίδευση των επαγγελματιών υγείας της ΠΦΥ προκειμένου αυτοί

να παροτρύνουν τους ηλικιωμένους να εγγράφονται στις δομές ανοιχτής φροντίδας αλλά και σε επιμορφωτικές/ψυχαγωγικές (π.χ. Ανοιχτό Πανεπιστήμιο)/ δραστηριότητες σε τοπικό επίπεδο. Απαραίτητη προϋπόθεση θα πρέπει να είναι η ενημέρωση/εκπαίδευση των επαγγελματιών υγείας αναφορικά τόσο με τα οφέλη που μπορούν να αποκομίσουν τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας από τη συμμετοχή τους σε αυτές τις δραστηριότητες όσο και με τη διαθεσιμότητα αυτών των δομών.

- Περαιτέρω εξέλιξη των εφαρμογών τηλείατρικής και εξασφάλιση της διαθεσιμότητάς τους για το σύνολο των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας που θα μπορούσαν δυνητικά να επωφεληθούν από αυτές ε. Θέσπιση ενός πλαισίου αποζημίωσης από την κοινωνική ασφάλιση των παρόχων υγείας ή των εταιρειών πληροφορικής που δραστηριοποιούνται σε αυτόν τον κλάδο, λαμβάνοντας υπόψη και τα οφέλη για το ίδιο το σύστημα υγείας από την αποτροπή (άσκοπων) προσελεύσεων εντός των δομών υγείας.
- Για τις περιπτώσεις που δεν είναι εφικτή η αυτόνομη διαβίωση ή η διαγενεακή συγκατοίκηση προτείνεται η παροχή επιχειρηματικών κινήτρων για την ανάπτυξη συγκροτημάτων κατοικιών υποστηριζόμενης ημιαυτόνομης διαβίωσης των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας, τα οποία θα λειτουργούν υπό την εποπτεία και τη συνδρομή εξειδικευμένων επαγγελματιών. Ενίσχυση των προσπάθειών «αποϊδρυματοποίησης» των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας που διαβιούν στα παραδοσιακά γηροκομεία.
- Βελτίωση των υποδομών στις πόλεις και τα χωριά (δρόμοι, πεζοδρόμια, συγκοινωνίες), καθώς και κίνητρα για ανακατασκευές στις οικοδομές ώστε να γίνουν φιλικές στα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας.
- Τα ζητήματα των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας είναι πολύπλοκα και εμπλέκουν πολλές υπηρεσίες διαφορετικών υπουργείων. Η ΕΕ θα μπορούσε να επιμείνει στην ίδρυση ενός υπουργείου για τους ηλικιωμένους σε κάθε κράτος-μέλος, στο οποίο θα συγκεντρωθούν όλες οι σχετικές υπηρεσίες. Στόχος του θα είναι ο συντονισμός του συνόλου των δραστηριοτήτων σχετικά με τα άτομα τρίτης ηλικίας, καθώς και η εξασφάλιση ότι όλες οι αποφάσεις των κρατικών οργάνων θα λαμβάνουν υπόψη τους τα δικαιώματα και τα ζητήματα των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας, όπως άλλωστε προβλέπεται στο κείμενο συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Οκτωβρίου του 2020.

8. Πώς μπορεί η ΕΕ να στηρίξει ευάλωτους ηλικιωμένους που δεν είναι σε θέση να προστατεύσουν τα οικονομικά και προσωπικά τους συμφέροντα, ιδίως σε διασυνοριακές καταστάσεις;

Η ΕΕ θα μπορούσε να καθιερώσει σε όλα τα κράτη-μέλη το θεσμό του «Συνήγορου του ηλικιωμένου» ο οποίος θα λειτουργεί υπό την «ομπρέλα» του υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων ή των Περιφερειών/Δήμων. Σ' αυτόν θα μπορούν να απευθύνονται τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας για περιουσιακά ή οικονομικά ζητήματα που σχετίζονται με την ιδιότητα του ηλικιωμένου ή/και όταν

πιστεύουν ότι έχουν καταπατηθεί τα δικαιώματά τους. Στις περιπτώσεις διασυννοριακών καταστάσεων, ο συνήγορος θα έρχεται σε επαφή με τον αντίστοιχο συνήγορο ή την αντίστοιχη υπηρεσία της άλλης χώρας, βοηθώντας έτσι τον ηλικιωμένο να βρει λύση στο πρόβλημά του.

Η πανδημία της COVID-19 έφερε στο προσκήνιο τις δυσκολίες πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας σε πολλά κράτη-μέλη, όπως για παράδειγμα στον εμβολιασμό ξένων υπηκόων στην Ελλάδα. Και στον τομέα αυτό, ο ρόλος του συνήγορου θα είναι σημαντικός για να αποφεύγονται τα κενά που προκύπτουν από την μετακίνηση προσώπων μεταξύ των κρατών-μελών.

9. Πώς μπορεί η ΕΕ να στηρίξει τις προσπάθειες των κρατών μελών να διασφαλίσουν μεγαλύτερη δικαιοσύνη στα συστήματα κοινωνικής προστασίας μεταξύ των γενεών, των φύλων, των ηλικιακών και εισοδηματικών ομάδων, διασφαλίζοντας ότι παραμένουν υγιή από δημοσιονομικής απόψεως;

Η ατομική ευθύνη στα θέματα της υγείας έχει κερδίσει έδαφος τα τελευταία χρόνια. Για το λόγο αυτό, οι προσπάθειες για ενίσχυση ή προστασία ομάδων του πληθυσμού όπως οι τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, οι γυναίκες, τα άτομα με χαμηλό εισόδημα κλπ. γίνονται πιο δύσκολες. Η ΕΕ θα πρέπει να επιμείνει στην ανάλυση στατιστικών δεδομένων σχετικών με την υγεία και την ευεξία και να προτείνει πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση προβλημάτων που εντοπίζει.

Η ΕΕ θα μπορούσε να θεσπίσει ενιαίους γενικούς κανόνες για δίκαιη αντιμετώπιση όλων των πολιτών με ελάχιστα και μέγιστα όρια παροχών και προστασίας, με τον ίδιο τρόπο που έχει ορίσει ελάχιστο και μέγιστο ποσοστό ΦΠΑ.

Ο συνήγορος των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας θα μπορούσε να ενισχυθεί μέσω συνεργασίας με πιστοποιημένες μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο, οι οποίες θα προσφέρουν εξειδικευμένες γνώσεις γεροντολογίας και θα μπορούν να εντοπίζουν και να καταγράφουν θέματα και να εισηγούνται λύσεις.

10. Πώς μπορούν να μειωθούν και να αντιμετωπιστούν οι κίνδυνοι φτώχειας των ηλικιωμένων;

Η ΕΕ θα μπορούσε να θεσπίσει γενικούς κανόνες στις ακόλουθες τρεις κατευθύνσεις:

- Περιορισμοί των αντικινήτρων για απασχόληση μετά τη συνταξιοδότηση. Για παράδειγμα, στην Ελλάδα, αν κάποιος συνταξιούχος εργάζεται ή αυτο-απασχολείται αντιμετωπίζει περικοπή ενός μέρους της σύνταξής του.
- Σύνδεση της φορολογικής κλίμακας με το βαθμό εξαρτώμενης διαβίωσης και τον κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού (για παράδειγμα, μοναχικά άτομα με υψηλό βαθμό εξάρτησης ή πάσχοντες από χρόνια νοσήματα).
- Αν δεν αρκούν τα παραπάνω, παροχή επιδοτήσεων σε βασικά προϊόντα και υπηρεσίες, όπως το ενοίκιο, η θέρμανση, η ηλεκτρική ενέργεια και το τηλέφωνο ή/και η δυνατότητα εκπαιδευτικών κουπονιών για τρόφιμα.

11. Πώς μπορούμε να εξασφαλίσουμε επαρκείς συντάξεις για όσους (κυρίως γυναίκες) περνούν μεγάλες περιόδους του εργασιακού τους βίου σε μη αμειβόμενη εργασία (συχνά παροχή φροντίδας);

Χρειάζεται επίσημη αναγνώριση ότι οι «ανεπίσημοι» πάροχοι φροντίδας προσφέρουν σημαντικό έργο και πρέπει κατά κάποιο τρόπο να ανταμειφθούν γι' αυτό. Θα χρειαστεί ίσως και φορολογική αναμόρφωση του ατομικού ή οικογενειακού εισοδήματος για να ληφθεί υπόψη η άμισθη συμβολή του πάροχου φροντίδας ή ακόμα και του προσώπου που ασχολείται με τα οικιακά.

Προτείνεται η δημιουργία στο εσωτερικό της κάθε χώρας ενός «Μητρώου Μη Αμειβόμενων παρόχων φροντίδας» το οποίο θα εποπτεύεται από το υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. Για την εγγραφή ενός ατόμου σε αυτό το Μητρώο θα απαιτείται η θέσπιση αυστηρά προκαθορισμένων κριτηρίων (π.χ. πιστοποιημένη από τις υπηρεσίες υγείας για την ανικανότητα αυτοφροντίδας του φροντιζόμενου ατόμου) και επικαιροποίηση της ισχύος της εγγραφής κάθε τετράμηνο, εφόσον εξακολουθούν να πληρούνται τα κριτήρια. Ο συνολικός χρόνος εγγραφής ενός ατόμου στο εν λόγω Μητρώο θα πρέπει να πιστώνεται ως συντάξιμος χρόνος (ενδεχομένως και προσαυξημένος κατά κάποιο ποσοστό)

12. Ποιος θα μπορούσε να είναι ο ρόλος των επικουρικών συντάξεων στη διασφάλιση επαρκών συνταξιοδοτικών εισοδημάτων; Πώς θα μπορούσε να επεκταθεί η εφαρμογή τους σε ολόκληρη την ΕΕ και ποιος θα ήταν ο ρόλος της ΕΕ στη διαδικασία αυτή;

N/A

Κεφάλαιο 5. Κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών ενός γηράσκοντος πληθυσμού

13. Πώς μπορεί η ΕΕ να στηρίξει τις προσπάθειες των κρατών μελών για το συνδυασμό επαρκούς και οικονομικά προσιτής κάλυψης υγειονομικής περίθαλψης και μακροχρόνιας φροντίδας με τη δημοσιονομική και οικονομική βιωσιμότητα;

Θα μπορούσε να χρηματοδοτήσει προγράμματα εκπαίδευσης ατόμων μέσης ηλικίας σε θέματα φροντίδας σε αγροτικές περιοχές ή/και σε περιοχές με μειωμένο πληθυσμό. Επίσης θα μπορούσε να χρηματοδοτήσει τη λειτουργία μη κερδοσκοπικών οργανώσεων που παρέχουν υπηρεσίες σε τοπικό επίπεδο, με μικρότερο λειτουργικό κόστος από τις δημόσιες δομές.

14. Πώς θα μπορούσε η ΕΕ να στηρίξει τα κράτη-μέλη στην αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων μακροχρόνιας φροντίδας; Ποιοι στόχοι και μέτρα θα πρέπει να επιδιωχθούν μέσω ενός πλαισίου πολιτικής της ΕΕ για την αντιμετώπιση προκλήσεων όπως η προσβασιμότητα, η ποιότητα, η οικονομική προσιτότητα ή οι συνθήκες εργασίας; Ποια είναι τα κριτήρια που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για τις αραιοκατοικημένες περιοχές;

Η ΕΕ θα μπορούσε να θεσπίσει αυστηρές προδιαγραφές ποιότητας για την παροχή μακροχρόνιας φροντίδας, σε σχέση με τα προσόντα των παρόχων και των εργαζομένων, της υλικοτεχνικής υποδομής κλπ. Στη συνέχεια θα μπορούσε να επιδοτήσει περιφέρειες ή πόλεις για την ίδρυση και εποπτεία μονάδων παροχής μακροχρόνιας φροντίδας που πληρούν αυτές τις προδιαγραφές. Με τον ίδιο τρόπο θα μπορούσε να ενισχύσει την παροχή υπηρεσιών στο σπίτι, ιδιαίτερα σε αραιοκατοικημένες περιοχές ώστε να καλύπτονται όλοι οι δικαιούχοι.

Η ΕΕ θα πρέπει επίσης να βοηθήσει με ένα παρατηρητήριο εφαρμογής των νόμων σε κάθε κράτος και με σύνταξη τακτικών εκθέσεων για τους τρόπους που επιδρούν οι νόμοι στα δικαιώματα των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας. Με αυτό τον τρόπο, θα εφαρμόζεται η κοινοτική πολιτική αλλά θα ασκείται και οικονομική πίεση, στις περιπτώσεις που το κάθε ξεχωριστό κράτος δεν συμπλέει με τα πρότυπα της πολιτικής, στα οποία έχει, επιφανειακά μόνο, συμφωνήσει.

15. Πώς μπορούν οι ηλικιωμένοι να επωφεληθούν από την ψηφιοποίηση της κινητικότητας και των υγειονομικών υπηρεσιών; Πώς μπορούν να βελτιωθούν η προσβασιμότητα, η διαθεσιμότητα, η οικονομική προσιτότητα και η ασφάλεια των επιλογών δημόσιων μεταφορών για τους ηλικιωμένους, ιδίως στις αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές;

Το κόστος των μαζικών μέσων μεταφοράς είναι πολύ υψηλό. Οι επενδύσεις σε λεωφορεία νέας τεχνολογίας θα ήταν μια σημαντική συμβολή προς την κατεύθυνση της κινητικότητας. Αντίστοιχες πολιτικές εφαρμόζονται στην Ιαπωνία όπου εξυπηρετούνται χωριά με συχνά δρομολόγια και τα λεωφορεία επιστρέφουν στη βάση τους για επαναφόρτιση. Χρειάζεται η εκπαίδευση μικρού αριθμού προσωπικού για τη συντήρηση και την υποστήριξη αυτού του δικτύου συγκοινωνιών, γεγονός που θα διατηρήσει την τιμή των εισιτηρίων χαμηλά επίπεδα. Σε κάποιες περιοχές ίσως αυτό εκληφθεί ως απειλή για τα ταξί, ωστόσο η διέξοδος που προσφέρει στους πολίτες που δεν μπορούν να πάρουν ταξί και δεν έχουν πρόσβαση σε δημόσια μεταφορικά μέσα αντισταθμίζει τις όποιες αντιρρήσεις. Θα πρέπει να ενισχυθούν τα προγράμματα επιμόρφωσης των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας στη χρήση ψηφιακών μέσων και τη χρήση της τηλεϊατρικής.

16. Έχουμε επαρκή επίγνωση των αιτίων και των επιπτώσεων της μοναξιάς στη χώραξη της πολιτικής μας; Ποια μέτρα θα μπορούσαν να ληφθούν για την πρόληψη της μοναξιάς και της κοινωνικής απομόνωσης μεταξύ των ηλικιωμένων; Τι στήριξη μπορεί να προσφέρει η ΕΕ;

Η κατάθλιψη που πολλές φορές ακολουθεί τη μοναξιά είναι συχνά αιτία της απομόνωσης, της έλλειψης ελευθερίας επιλογών και της απαξίωσης. Αν δώσουμε σε άτομα, που κατά τα άλλα είναι υγιή, την ευκαιρία της εργασίας και της δημιουργικότητας, της παροχής υπηρεσιών προς συνανθρώπους τους, της σχέσης με νεότερα πρόσωπα, της επαφής και της γνώσης νέων θεμάτων και του σεβασμού στους συνανθρώπους τους, τα άτομα μπορούν να ξεφύγουν από την κατάθλιψη και να αποτελέσουν χρήσιμα στοιχεία μιας κοινωνίας. Δυστυχώς σε πολλά κράτη η δυνατότητα οργάνωσης δραστηριοτήτων χωρίς την υποστήριξη κοινοτικών προγραμμάτων δεν είναι δυνατή. Ένα κοινοτικό πρόγραμμα σχεδιασμένο ειδικά για την υποστήριξη ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας στα πλαίσια του Κοινωνικού Ταμείου ή του ERASMUS θα βοηθούσε.

Όσον αφορά την Ελλάδα, θα πρέπει να ενισχυθεί ο θεσμός των ΚΑΠΗ (Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων), με την προσθήκη ηλεκτρονικών υπηρεσιών και τη δυνατότητα πρόσβασης στο Διαδίκτυο, ώστε να μπορούν και νεότεροι πολίτες να προσέρχονται και να βοηθούν τους ηλικιωμένους, εκπαιδεύοντάς τους στη χρήση

υπολογιστών, και ανταλλάσσοντας απόψεις και εμπειρίες. Αυτό θα χρειαστεί επενδύσεις σε υποδομές και εξοπλισμό.

Επίσης, θα πρέπει τα ΚΑΠΗ να ενισχύσουν τις καλλιτεχνικές και πολιτιστικές δραστηριότητές τους και να προσελκύσουν περισσότερους ηλικιωμένους στις δράσεις τους, ζητώντας τους να έχουν και οι ίδιοι ενεργή συμμετοχή.

Οι κοινωνικές υπηρεσίες των δήμων μπορούν να βοηθήσουν εντοπίζοντας μοναχικά άτομα και φροντίζοντας να τα εντάξουν στις υπηρεσίες που προσφέρουν τα ΚΑΠΗ.

17. Τι ρόλο μπορούν να διαδραματίσουν οι κατοικίες στις οποίες συμβιώνουν πολλές γενιές και η διαβίωση σε αυτές στον αστικό και αγροτικό σχεδιασμό για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που συνδέονται με τη γήρανση του πληθυσμού; Πώς θα μπορούσε να αξιοποιηθεί καλύτερα;

Η συμβίωση πολλών γενεών σε μία κατοικία βοηθάει στην διατήρηση της ενότητας της κοινωνίας και προσφέρει χρόνο στους εργαζόμενους, στο μέτρο που τα μέλη μεγαλύτερης ηλικίας μπορούν να βοηθήσουν στις εργασίες του σπιτιού και στη φύλαξη, τη φροντίδα και την κοινωνική εκπαίδευση των παιδιών. Ταυτόχρονα προσφέρει στους ηλικιωμένους οικογενειακό περιβάλλον και συμμετοχή στις κοινωνικές δραστηριότητες.

Οι κοινωνικές υπηρεσίες του κράτους ή της περιφέρειας θα μπορούσαν να βοηθήσουν εξασφαλίζοντας δυνατότητες για βελτίωση/επέκταση των κατοικιών με την παροχή δανείων ή/και επιχορηγήσεων.

From 50plus Hellas - Advocacy Team:

Myrto-Maria Ranga
Chelsea Lazaridou
Liz Mestheneos
Vassilis Louziotis
Emmanuel Castrinakis
Evgenia Katoufa
Xristina Lymperopoulou
Judy Triantafillou
Sophia Chiou
Olga Siskou